

Izzini medijpratību un informācijpratību!

Izglītojošs un iesaistošs
materiāls skolēniem

unesco

Latvijas
Nacionālā komisija

Uzzini vairāk UNESCO veidotajā materiāla par medijpratību un informācijpratību

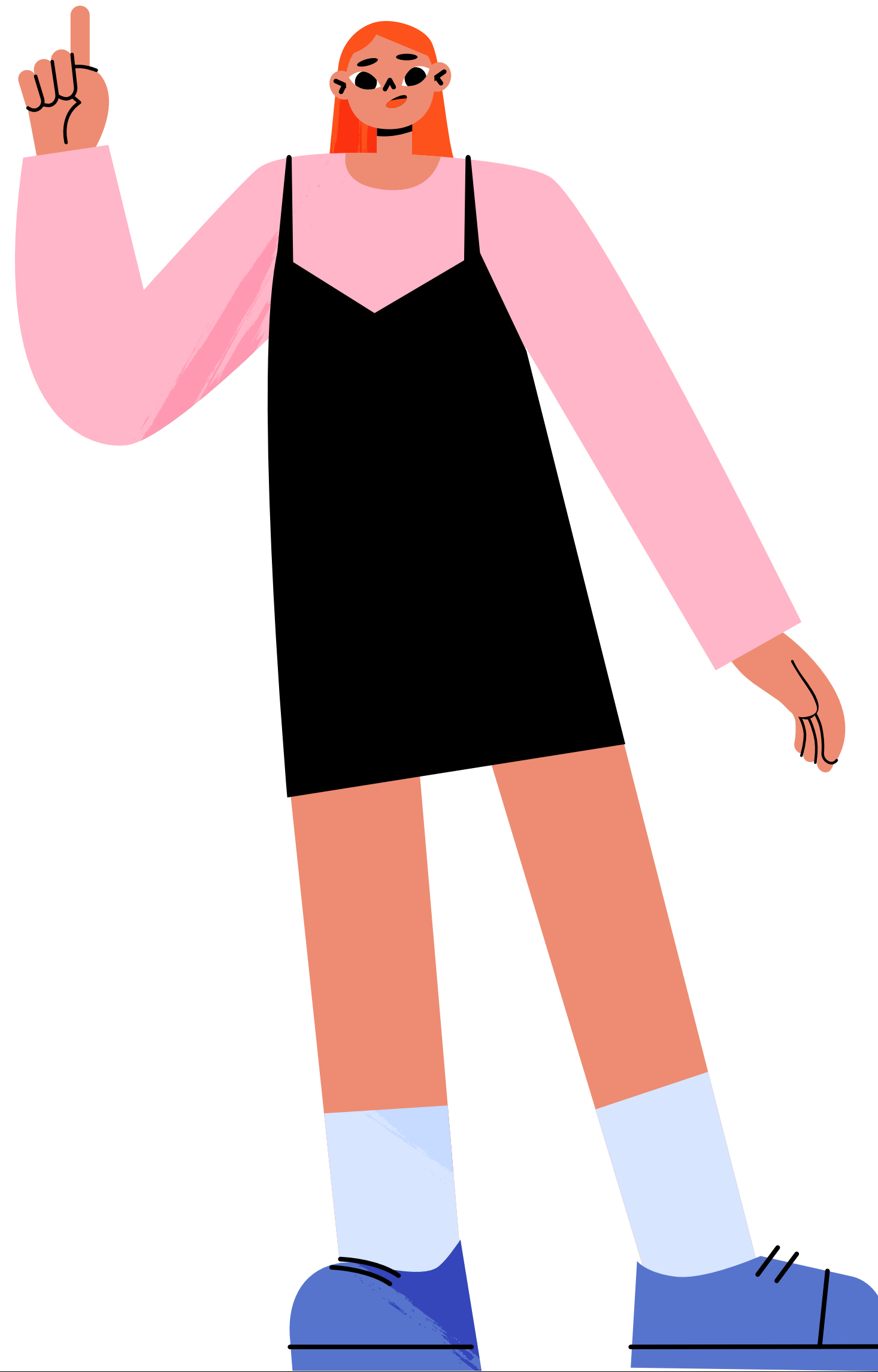
**“Domā kritiski,
klikšķini atbildīgi!”**

https://www.ej.uz/unesco_mip

Īsumā par medijpratību un informācijpratību

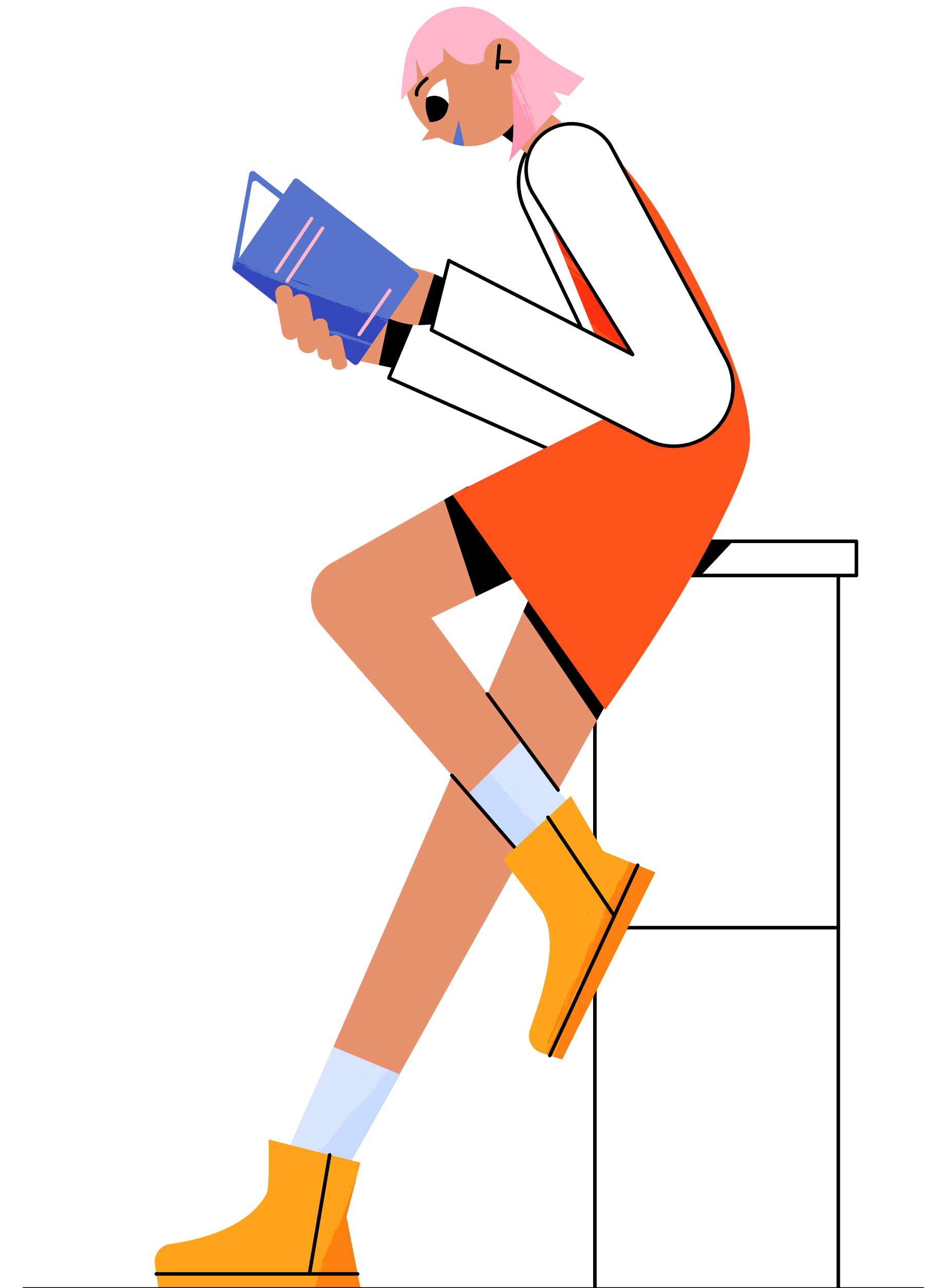
Mēs dzīvojam pasaulē, kurā **saskarsme kļūst arvien pastarpinātāka.**

Tā ir pasaule, kurā komunikācija starp cilvēkiem un informācijas nodošana arvien biežāk notiek, izmantojot tehnoloģiskās platformas.

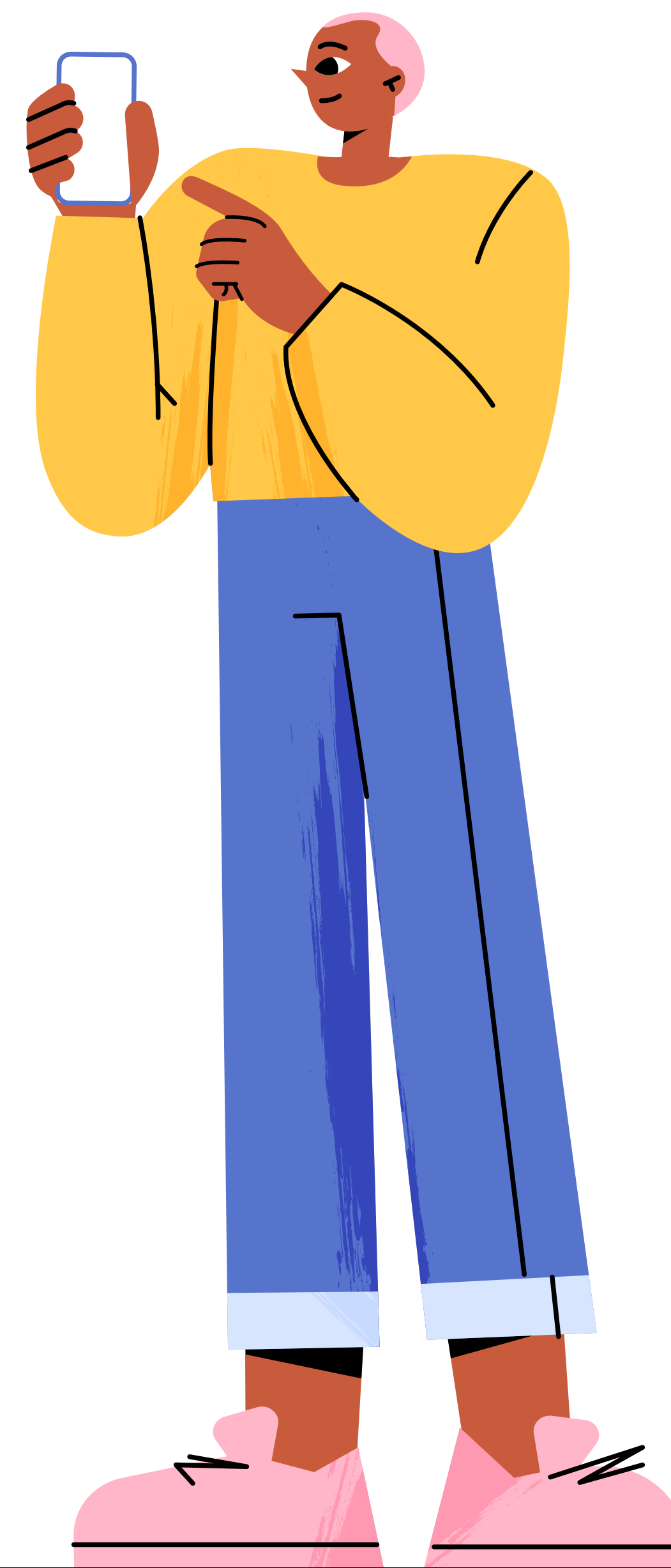
Šī jaunā realitāte piedāvā **plašas iespējas**, piemēram, piekļuvi informācijai, dažādus pašizpaušmes veidus, mūžizglītību, līdzdalību, radošās izpaušmes, dialogu, kultūras apmaiņu un pārskatāmību.

Tomēr tā ietver arī tādus **riskus**, kā privātuma un datu pārkāpumus, maldinošas informācijas apmēra pieaugumu, uzraudzības problēmas, arvien plašāku naida runu un vardarbīgo ekstrēmistu izplatītu saturu tiešsaistē, biežus uzbrukumus sievietēm un vēl izteiktāku marginalizēto sabiedrības grupu atstumšanu.

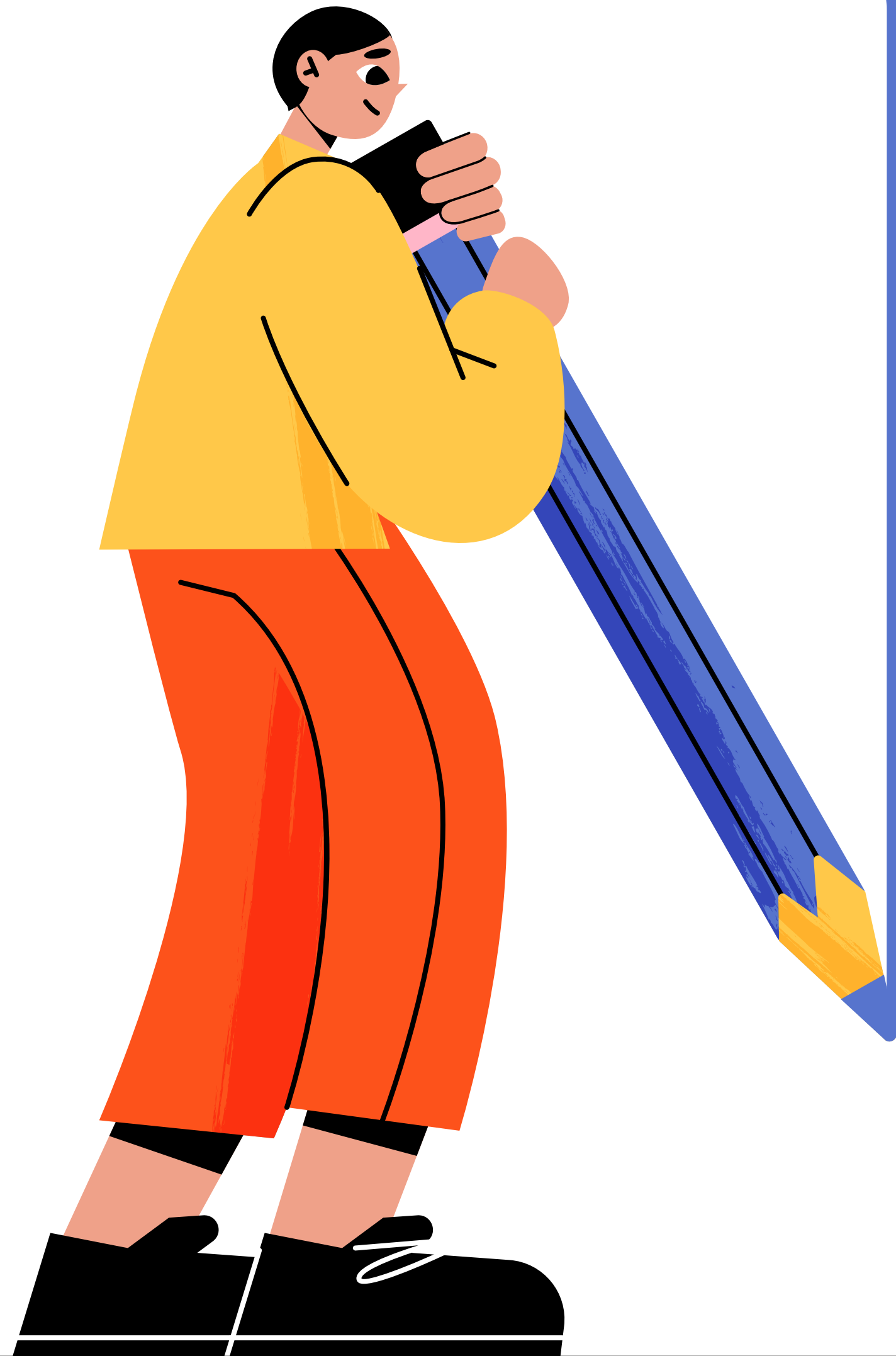
Mediju un informācijas pratība (MIP) ir vispārējs apzīmējums, kas ietver dažādas kompetences, kuras ļauj indivīdiem un to grupām orientēties mūsdienu informācijas un komunikācijas vides nepastāvīgajos apstākļos.

Tā ietver plašu **zināšanu, prasmju, attieksmju un vērtību kopumu**, kas nodrošina iespēju iedzīvotājiem iegūt kompetences, lai tie izprastu savas informācijas vajadzības, spētu labāk un gudrāk meklēt, atrast, kritiski izvērtēt, izmantot un paši sagatavot informāciju un mediju saturu.

Medijpratīgi un informācijpratīgi iedzīvotāji ir spējīgi efektīvāk iesaistīties dialogā, īstenot vārda brīvību, piekļuvi informācijai, dzimumu līdztiesību, daudzveidību, mieru un ilgtspējīgu attīstību.

Turklāt MIP ir jāiedvesmo cilvēki, lai tie vēlētos **klūt par aktīviem informācijas radītājiem, mediju un informācijas produktu novatoriem**. MIP ir jāmudina iedzīvotāji izmantot jaunus un tradicionālos medijus savā pašrealizācijā, radošajās izpausmēs un aktīvākā līdzdalībā valsts demokrātiskajos procesos un globālajā informācijas tīklā.

Būtisks MIP elements ir izpratne par to, **kā satura nodrošinātāji (tostarp mediji) būvē dažādu veidu stāstus**, kā tie veido satura noformējumu un kādas metodes izmanto, lai strukturētu materiālu, kas citādi būtu haotisks un grūti saprotams.

Visi satura nodrošinātāji – sākot ar bibliotēkām un beidzot ar tīmekļa vietni *YouTube* – pārvalda savu saturu, nosakot, **ko tie iekļauj** krājumā, **ko izslēdz** no tā un kā piedāvā un organizē piekļuvi konkrētām vienībām.

Ir svarīgi, lai cilvēkiem būtu pamatizpratne par dažādām satura nodrošinātāju (tostarp mediju) **izmantotajām metodēm.**

Tikpat nozīmīgi ir saprast, **kurš sagatavo un sakārto materiālu**, cik aktīvi un interaktīvi ir mediju un informācijas patērētāji un vai viņu viedoklis ietekmē informācijas pasniegšanas veidu.

Neatkarīgi no satura pasniegšanas veida ir būtiski noteikt, **vai informācija ir patiesa un pārbaudīta.**

1

Uzdevums

Medijpratības un informācijpratības varoņi

Iepazīstiet šos trīs medijpratības un informācijpratības varoņus un pārrunājiēt viņu iespējamās mediju un informācijas patērēšanas veidus un attiecīgās prasmes.

Anna

Vecums: 66 gadi
Dzīvesvieta: Rūjiena
Valodu
prasmes: Latviešu, krievu, vācu
Izglītība: Augstākā
Profesija: Pensionēta ārste

Vilis

Vecums: 17 gadi

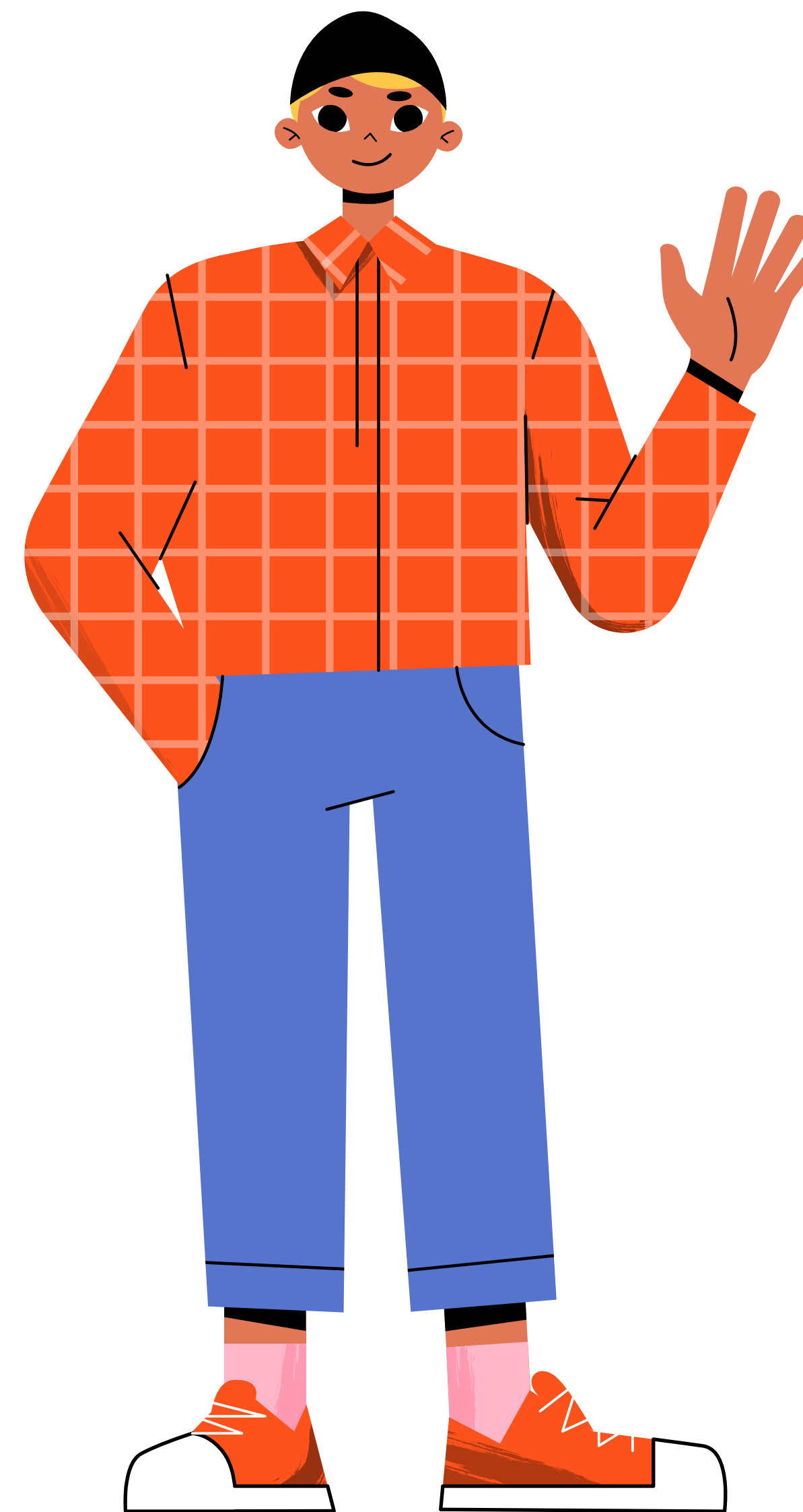
Dzīvesvieta: Rīga

Valodu

prasmes: Latviešu, angļu

Izglītība: Mācās vidusskolā

Profesija: Piestrādā par baristu,
brīvprātīgais dzīvnieku
patversmē

Sabīne

Vecums: 34 gadi

Dzīvesvieta: Ludza

Valodu

prasmes: Latviešu, krievu, spāņu

Izglītība: Vidējā profesionālā

Profesija: Šuvēja

Anna

Vilis

Sabīne

Izmantotās tehnoloģijas

Interesējošās tēmas

**Vēlamais informācijas
pasniegšanas veids**

Anna

Vilis

Sabīne

**Informācijas ieguves avoti
un patērētie mediji**

**Šo avotu un mediju
pozitīvās iezīmes**

Šo avotu un mediju riski

Empty grey box for Anna's information sources and media.

Empty grey box for Vilis's information sources and media.

Empty grey box for Sabīne's information sources and media.

Empty grey box for Anna's positive characteristics.

Empty grey box for Vilis's positive characteristics.

Empty grey box for Sabīne's positive characteristics.

Empty grey box for Anna's risks.

Empty grey box for Vilis's risks.

Empty grey box for Sabīne's risks.

Anna

Vilis

Sabīne

Spriestspējas* novērtējums

**Starpmediju pārlūkošanas*
prasmju novērtējums**

**Tīklošanas* prasmju
novērtējums**

Empty grey box for Anna's assessment in the first row.

Empty grey box for Vilis's assessment in the first row.

Empty grey box for Sabīne's assessment in the first row.

Empty grey box for Anna's assessment in the second row.

Empty grey box for Vilis's assessment in the second row.

Empty grey box for Sabīne's assessment in the second row.

Empty grey box for Anna's assessment in the third row.

Empty grey box for Vilis's assessment in the third row.

Empty grey box for Sabīne's assessment in the third row.

Termini

Spriestspēja

Spēja izvērtēt dažādu informācijas avotu atbilstību un uzticamību

Starpmediju pārlūkošana

Spēja izsekot satura plūsmai dažādos medijos

Tīklošana

Spēja meklēt, apkopot un izplatīt informāciju

2

Uzdevums

Informācijas nepieciešamības
ikdienā izvērtējums

1

Pierakstiet visas dienas laikā veiktās darbības, sākot ar rīta pamošanos un beidzot ar došanos pie miera vakarā.

2

Pie katras aktivitātes pierakstiet, vai un kāda informācija jums ir nepieciešama, lai veiktu šīs darbības.

Piemēram, lai zinātu, cik silti apģērbties, jums ir jāzina, kāda ir āra gaisa temperatūra; pirms doties ceļā ar autobusu, jums ir jāzina, kāda ir satiksme; pirms ceļojuma plānošanas jums ir jāuzzin vairāk par konkrēto valsti vai reģionu.

3

Apspriediet jautājumu, cik nozīmīga jūsu ikdienā ir informācija. Cik daudz lēmumu jums būtu grūti pieņemt, ja nebūtu pieejama informācija?

3

Uzdevums

Satura nodrošinātāju
salīdzinājums

Izvēlieties trīs dažādus satura
nodrošinātājus, izvērtējiet
dažādus to darbības aspektus
un salīdziniet kopīgās un
atšķirīgās iezīmes.

1

2

3

Satura nodrošinātājs			
Kā saturs ir sagatavots un pasniegts?			
Cik vienkārši vai sarežģīti ir pasniegta informācija?			
Kāds ir komunikācijas tonis?			
Vai saturs ir aktuāls un atbilstošs?			

Kā satura nodrošinātājs tiek finansēts vai gūst peļņu?

Vai finansējuma/peļņas avots varētu ietekmēt to, kāds saturs tiek nodrošināts?

Vai saturā varētu būt iekļauta slēpta sponsoru reklāma?

Vai informācija tiek pasniegta pārspilēti?

Vai satura nodrošinātājs “rokas dziļāk” vai pārpublicē jau zināmu informāciju?

Kādas, jūsuprāt, ir šī satura nodrošinātāja prioritātes? Atzīmējiet tās!

- informēt
- izglītot
- nodrošināt, ka informācija ir autentiska, uzticama un patiesa
- veicināt mācīšanas un mācīšanās procesus
- nodrošināt uzticamu informāciju profesionāli un bez politiskiem, reliģioziem vai morāliem aizspriedumiem
- apkopot informāciju
- atbalstīt universālās vērtības un pilsoniskās tiesības, piemēram, vārda un informācijas brīvību
- izklaidēt
- gūt peļņu
- būt politiskam instrumentam
- nodrošināt pārskatatbildību*

- informēt
- izglītot
- nodrošināt, ka informācija ir autentiska, uzticama un patiesa
- veicināt mācīšanas un mācīšanās procesus
- nodrošināt uzticamu informāciju profesionāli un bez politiskiem, reliģioziem vai morāliem aizspriedumiem
- apkopot informāciju
- atbalstīt universālās vērtības un pilsoniskās tiesības, piemēram, vārda un informācijas brīvību
- izklaidēt
- gūt peļņu
- būt politiskam instrumentam
- nodrošināt pārskatatbildību*

- informēt
- izglītot
- nodrošināt, ka informācija ir autentiska, uzticama un patiesa
- veicināt mācīšanas un mācīšanās procesus
- nodrošināt uzticamu informāciju profesionāli un bez politiskiem, reliģioziem vai morāliem aizspriedumiem
- apkopot informāciju
- atbalstīt universālās vērtības un pilsoniskās tiesības, piemēram, vārda un informācijas brīvību
- izklaidēt
- gūt peļņu
- būt politiskam instrumentam
- nodrošināt pārskatatbildību*

Vai satura nodrošinātājs iesaka konkrētu saturu, ko patērēt tālāk? Pēc kāda principa?

**Kā izvēlētajā satura
nodrošinātājā tiek
atspoguļoti dažādi
dzimumi, vecuma grupas
un etniskās grupas?**

Pārskatbildība

Uzraudzības funkcija sabiedrības interesēs, ko veic mediji, uzraugot visas institūcijas, kuru rokās ir vara; ne tikai valdības, bet arī nozīmīgas sabiedriskās un privātās organizācijas

unesco

Latvijas
Nacionālā komisija

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija

Adrese: Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050

Tālrunis: +371 67325109

E-pasts: office@unesco.lv

Mājas lapa: www.unesco.lv

Ilustrācijas: upklyak / Freepik

